

# HET LEZERS COLLECTIEF



## Samen Lezen

Het Lezerscollectief & Expertisecentrum Dementie Vlaanderen



Dementia  
in Cultural Mediation



With the support of the  
Erasmus+ Programme  
of the European Union

# De activiteit



## Titel van de activiteit

Samen Lezen.

## Samenvatting

Samen Lezen is een methodiek waarin we samenleessessies organiseren voor een groep van maximaal 12 mensen, waardoor veel interactie mogelijk is, nooit geforceerd of verplicht. We lezen een kortverhaal en een gedicht. De beleving staat centraal, niet de analyse. De sessies worden begeleid door een getrainde leesbegeleider die vooral geoefend is in het stellen van open vragen, het toelaten van stiltes, het uitnodigen van mensen waardoor veel interactie mogelijk is. Op die manier eigenen mensen zich andere perspectieven toe, hun hersenen worden getriggerd en ze genieten van de reacties die anderen geven bij een tekst.

# Inhoud



## Doelgroep

Deelnemers kunnen elk verschillende stadia van dementie hebben. Bij personen met een zwaardere vorm wordt vaker gekozen om enkel een gedicht te lezen. Het Lezerscollectief wil in de toekomst verder inzetten om mantelzorgers te betrekken en ook leesgroepen open te stellen voor familieleden.

## Doel

Via Samen Lezen leren we de deelnemers om zelf te connecteren met een tekst, zich te verbinden met de ander om zo zelf op verhaal te komen.

## Partners

Op bovenlokaal niveau werkt het Lezerscollectief samen met het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Op lokaal niveau werken ze samen met partnerorganisaties zoals een woonzorgcentrum of een dienstencentrum.

Soms komt de vraag tot samenwerking van het woonzorgcentrum. Soms komt de vraag echter van vrijwilligers die graag willen voorlezen. Die mensen verbindt het Lezerscollectief aan een zorgvoorziening in de buurt.

# Praktisch



## Locatie

De activiteit vindt plaats in een gezellige ruimte die rustig is. Geen passage van personeel, geen drukte van buitenaf. In het midden van de ruimte staat een gezellig gedekte tafel met kopjes voor koffie of thee en een schoteltje koekjes. De groep telt maximaal 12 deelnemers.

## Dag, tijd & tijdsduur

Kies een rustig moment om de activiteit te laten plaatsvinden. De activiteit duurt 90 minuten.

## Groepsgrootte

Maximum 12 personen.

## Organisatie & begeleiding

De sessie wordt begeleid door een leesbegeleider.

Bestaat de groep uit personen met een fysieke beperking, dan is er wellicht hulp nodig om de deelnemers op hetzelfde moment naar de ontmoetingsruimte te brengen. Ga hiervoor een samenwerking aan met mantelzorgers, vrijwilligers of zorgverleners.

De leesbegeleiders volgden elk een driedaagse opleiding bij het Lezerscollectief. Op dag één ligt de focus op het zelf voorgelezen worden. Wat is samenlezen? Wat doet dat met mij? Op dag twee zoomt men in op de methodiek en de techniek. Op de derde dag gaan mensen zelf in de ervaring van de begeleiding, weliswaar in de veiligheid van hun eigen opleidingsgroep. Nadien is er nog mogelijkheid tot intervisie en verdere opleiding.

## Materialen & faciliteiten

### Voorleesmateriaal

Elke tekst is een sterke, meerlagige literaire tekst. Er wordt dus niet gekozen voor vereenvoudigde of kinderlijke teksten.

Het Lezerscollectief maakt boeken waaruit de begeleider kan voorlezen.

- *Samen sterke verhalen vertellen (2015)*
- *Zondag dus (2017)*
- *Grenzeloos (2020)*

De begeleider kan echter ook voor eigen teksten kiezen.

Mede-oprichter en psychiater Jan Raes schreef een boek voor de zorgsector waarin hij de methodiek belicht:

- *Samen Lezen, de ultieme therapie (Lannoo Campus, 2020)*
- *Shared Reading, the ultimate therapy (Lannoo Campus, 2021)*

Bij mensen met dementie kan je dezelfde teksten gebruiken als bij mensen zonder dementie. Bij gevorderde dementie kies je best enkel voor poëzie.

### Inrichting

Kies een rustige, prikkelarme ruimte voor je activiteit. Vermijd storende geluiden of andere sterke prikkels.

Voorzie een gezellige tafel met koffie, thee, een koekje, een mooi servies, ... Kortom: een omgeving die uitnodigt om gezellig samen te zijn.

### Welke zintuigen worden geprikkeld?

Het tactiele van een boek is belangrijk: het gevoel het boek vast te houden.

Als teveel mensen zich verliezen in het boek of afgeleid zijn, dan wordt er vaak gekozen om de tekst voor te lezen, zonder dat de deelnemers de tekst voor zich hebben.

---

## Kosten

Voor de deelnemers is de activiteit gratis.

De aansluitingskost van de leesbegeleider (opleiding, platform, databank teksten, lerend netwerk, ...) wordt betaald door de voorziening, het lokaal bestuur of vanuit subsidies van overheid of mecenaat.

---

## Badges

Er worden geen naamkaartjes gebruikt.

---

## Aandenken

Je kan de deelnemers de gelezen teksten meegeven, zodat ze die nog eens rustig kunnen nalezen en op die manier kunnen nagenieten van de activiteit.

---

## Na afloop

Een kopje koffie of thee en wat koekjes of cake ondersteunen de gemoedelijkheid en gezelligheid van deze activiteit.

Foto's kunnen voor naasten of mantelzorgers een reëel beeld geven van wat er gebeurt tijdens het Samen Lezen.



## Communicatie

In het woonzorgcentrum worden deelnemers aangesproken door de vaste begeleiding. Dit volstaat om een groep te vormen: de waardering onder de deelnemers is bijzonder groot.

## Registratie

De deelnemers worden benaderd en geselecteerd door de staf. Als organisatie stimuleren wij dat dit niet gebeurt op basis van geletterdheid of leeservaring van de deelnemer. Sommige senioren leren pas op late leeftijd van (voorlezen) verhalen of komen gewoon omdat ze Samen Lezen leuk vinden.

# Beschrijving & Programma



1. De leesbegeleider zet de ruimte klaar.
2. De deelnemers komen zelf of worden gebracht naar de leesruimte.
3. De leesbegeleider verwelkomt iedereen en stelt zichzelf (indien nodig) voor.
4. De leesbegeleider introduceert het verhaal en start met een stukje hardop te lezen.
5. Tijdens een leespauze wordt er over de tekst gepraat. Wie de draad kwijt is, wordt geholpen door andere leden van de groep
6. De leesbegeleider vraagt of er iemand zelf een stukje wil voorlezen.
7. (enkele leespauzes)
8. De leesbegeleider nodigt uit om het gedicht te lezen. Hij/zij leest tweemaal voor.
9. Open vragen
10. Laatste lectuur van het gedicht
11. Afronding

## Evaluatie



De voorleesbegeleider leert zien hoe deelnemers reageren op de verhalen en de gedichten. Indien mogelijk helpt een tweede begeleider bij het verzamelen van reacties en effecten door observatie.

# Checklist, wanneer wat doen



## De dag voor de activiteit

- De teksten voor de bijeenkomst kopiëren voor elke deelnemer.

## Dag van de activiteit

- Het aankleden van de ruimte waar de voorleessessie plaatsvindt: positie van de tafels en stoelen en klaarzetten van de koffietafel.

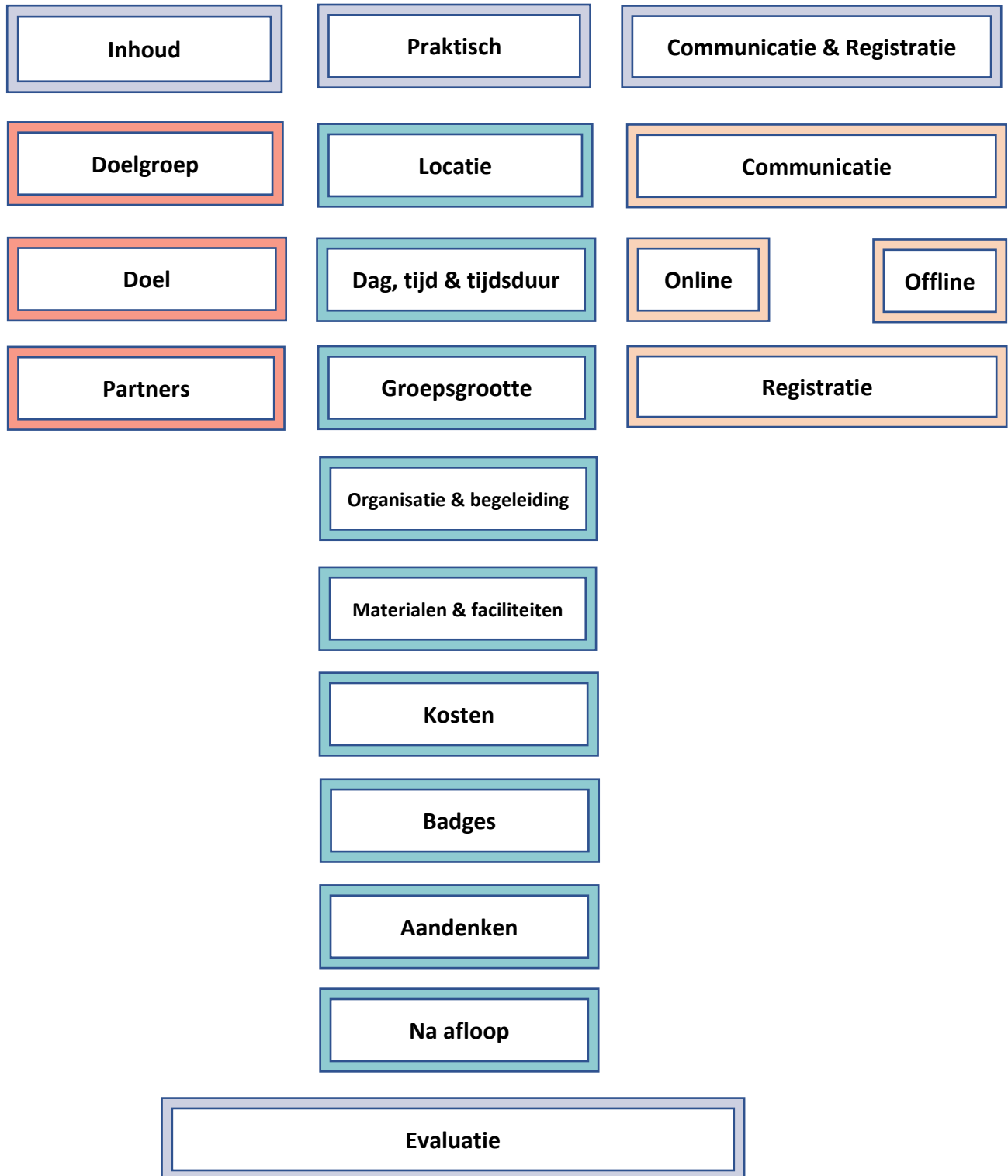
## **Corona**

In meest strikte periode van de lockdown mochten er geen vrijwilligers binnen in de zorgvoorziening. Daarom heeft Samen Lezen sterk ingezet op opgeleid personeel binnen de muren van het woonzorgcentrum. Het Samen lezen hielp om de opsluiting en de afzondering wat te doorbreken.

Ook al is er veel online gelezen voor andere doelgroepen, voor personen met dementie bleek Samen Lezen online geen goed alternatief.



# Aandachtspunten





*Ik heb me vaak afgevraagd waarom ik op mijn oude dag bingo moest leren spelen... Ik lees mijn hele leven al. Met Samen Lezen kan ik iets oppikken dat ik leuk vind en het met anderen delen.*

*Samen zingen en Samen Lezen zijn de topactiviteiten hier... nooit het gevoel dat het bullshit is.*

*Ik heb nooit van gedichten gehouden, maar er samen over praten maakt me blij.*

*Ik had nooit gedacht dat ik zoiets op mijn oude dag zou leren.*

*Ik leer de anderen beter kennen door te luisteren naar wat ze zeggen over een verhaal of gedicht. Het lijkt erop dat een tekst je helpt woorden te vinden voor wat je wilt zeggen*

